

Lillevälja talu lugu

Palupera küla

1924. aastal tuli Palupera mõisa juurde Lillevälja krundile rentnikuks koos oma perega Andres Matsina, kes oli olnud Olustvere mõisas aednik. Krunt hõlmas aedniku- ja moonamaja, kasvuhooned, 6 tiiki ja mõisa linnumaja kokku u 15,6 hektarit maad. Aednikumaja oli elamiskõlbulik, kuid moonamaja vajas tõsist remonti. 1930. a mais eraldas Tartu riigimaade korralduskomisjon Lillevälja talu Palupera mõisa maadest. Perekond Matsina kasutusse jäi ka mõisa õunaaed, kus kasvas üle 100 puu. Enamus nendest puudest hävis 1939/40. a külmal talvel. Siiani on alles tollest ajast ainult üks õunapuu. Andrese poeg Voldemar abiellus 1926. a Aliidega. Voldemar olevat oma naisele lubanud moonamaja korda teha. Moonamaja kehva olukorda näitas ka see, et kui Voldemar oli valge paberi sidunud ümber toki ning pistnud moonamaja aknast sisse, siis natukese aja pärast tokki välja tõmmates oli valge paber kõik must olnud - paksult kirpe täis. Mõne aasta pärast tütre sünniks oli moonamaja korda tehtud. Moonamaja oli väga pikk, kus esimesel korrusel olid suur köök, sahv, ait, hoiuruum, kolm tuba, esik, laut, saun ja õunatuba. Õunatoaks kutsuti ühte ruumi sellepärast, et sügiseti käisid venelased, kes ostsid aiast õunapuud ära. Nad korjasid õunad ära, sorteerisid ja pakendasid nad õunatoas ning panid rongi peale ja viisid turule müügiks. Esimese vabariigi ajal tegeleti Lillevälja talus erinevate aiasaaduste kasvatamisega. Perekond Matsina oligi Paluperra sellepärast tulnud, et siin oli raudteejaam lähedal, kust oli võimalik kaup kiiresti rongiga Tallinna turule saata. Tavaliselt laaditi öösel korraga 120 l maasikaid rongi peale. Lisaks maasikatele kasvatati talus erinevaid kapsasorte (peakapsast, rooskapsast, lillkapsast jms), mis läksid müügiks Elvasse raudteejaama juures asunud võoras-temajja.

Aednikumaja 1920ndate aastate lõpul

Moonamaja 1960ndatel

1937. a suri Voldemar, kelle tervis oli haiguse tagajärjel väga nõrgaks muutunud. Kuna nõukogude ajal loomapidamine hääbus, siis langes moonamajas asunud laut kasutusest välja ning lammutati varsti maja küljest ära. 1954. a hakati ehitama uut elumaja, mis sai valmis 1958. a. Palgid uue maja jaoks tehti käsitsi ning veeti hobustega välja esimesest Paluveskist. Aednikumaja oli nõukogude ajal hobusetall. Kuna moonamaja ja aednikumaja jäid ajapikku kasutusest välja, siis lammutati need lõpuks ära. 1960. a ehitati talule uus kasvuhoone/saun ja 1974. a kõrvalhoone. Maja mansardkorrus ehitati eluruumideks 1975. a, kui Lillevälja tallu kolis tagasi Liivia, kes oli vahepeal abiellunud Albert Suuga. Liivia asus tööle Palupera Põhikooli, kus ta töötas kokku 44 aastat.

Lillevälja talu 1990ndate lõpus